HEVOSET

Ehkä näitä voisi rakentaa muillekin. **TALLIVAUNUN RAKENTAJA JONI AISLA**

TERVEYSKYSYMYS

Mikä on headshaking-syndrooma?

Headshaking on hevosilla ympäri maailman esiintyvä hermokivusta johtuva vaiva, jonka aiheuttaja on usein mahdoton löytää.

ELL Kati Niinistö Yliopistollisen eläinsairaalan hevossairaalasta, mikä on headshaking?

Se on oireyhtymä, jossa hevonen ravistelee päätään voimakkaasti, erityisesti liikkeessä. Se voi myös hieroa turpaansa esimerkiksi jalkoihinsa. Toiminta saatetaan mieltää vain hevosen huonoksi käytökseksi. Ihmisillä on olemassa vastaava trigeminaali-hermon kiputila.

Kuinka ja minkälaisia hevosia se vaivaa?

Vaivaa esiintyy lähinnä ratsuhevosilla, mutta periaatteessa kaikenrotuisilla. Osalla hevosista syndrooma on valosta riippuvainen, ja tila saattaa pahentua kesä kesältä.

Kuinka yleinen headshaking on Suomessa?

YES hevossairaalassa todetaan vuosittain noin viisi tapausta.

Miten syndroomaa voidaan hoitaa?

90 prosentissa tapauksista oireille ei löydetä korjattavaa syytä, vaikka monet asiat voivat aiheuttaa oireita. Erilaiset maskit silmien ja sierainten edessä saattavat auttaa oireisiin. Lääkkeet eivät toimi kaikille potilaille, ja niiden saatavuus on huono. Britanniassa on kokeiltu myös hermojen leikkaushoitoa. Sekään ei aina auta, vaan saattaa pahentaa oireita.

SATU PITKÄNEN

HEVOSISTA LYHYESTI

Palveluhakemisto Pohjois-Pohjanmaalle

Pohjois-Pohjanmaan hevosalan palveluntuottajat kootaan omaan nettihakemistoon. Pro Agria Oulu hakee nyt mukaan sekä hevosalan yrittäjiä että seuroja.

Internetissä toimivan palveluhakemiston toivotaan helpottavan hevosalan palveluiden löytymistä. Hakemisto julkaistaan kevään 2013 aikana.

Vuoden 2014 loppuun asti hakemistoon kuuluminen on ilmaista.

www.proagriaoulu.fi/hevosagro

Kuninkuusravien ranking uudistuu

Pistelasku kesän kuninkuusraveihin tähtääville suomenhevosille alkaa jälleen maaliskuun alussa. Tänä vuonna pistejärjestelmä on uudistettu.

Suomenhevosten lähdöt jaotellaan jatkossa kolmeen eri luokkaan, joissa menestymisestä saa pisteitä kilpailun tasosta riippuen.

Korkein luokka on supersarja, johon kuuluu vähintään 15 000 euron ykköspalkinnolla ajettavat lähdöt. I -ryhmään kuuluu vähintään 10 000 euron lähdöt, ja II -ryhmään muut vähintään Toto 5 -tasolla ajettavat lähdöt.

Ratsastaja ei hermostuta hevosta

Itävaltalais-ranskalainen tutkijaryhmä mittasi hevosilta ja ratsastajilta kilpailutilanteessa muun muassa stressihormoneja ja sydämen sykettä. Mittaukset tehtiin sekä harjoitteluradalla että tuhatpäisen yleisön edessä.

Stressitekijöitä löytyi sekä ratsastajasta että hevosesta. Yleisön edessä ratsastajan stressihormonit olivat korkeammat kuin ilman yleisöä ratsastettaessa. Sen sijaan hevosten stressitaso oli sama huolimatta siitä, oliko paikalla yleisöä vai ei.

Tutkijat olivat alun perin olettaneet, että ratsastajan ramppikuume tarttuisi myös hevoseen.

Paras ratsastusseura haussa

Suomen ratsastajainliitto hakee jälleen vuoden parasta ratsastusseuraa. Koko maan kolme parasta seuraa palkitaan tuhannen euron palkinnolla. Lisäksi jokaisen alueen paras seura saa 500 euroa. Jaossa on lisäksi muita palkintoja.

Kilpailu päättyy sunnuntaina 10. maaliskuuta.

www.ratsastus.fi/vuodenratsastusseurat

Hingunniemen ravitallin käyttövesi lämpiää lannan energialla

Lannan poltto energiaksi ei suomalaistalleilla ole sallittua. Hingunniemen koulutilalla lannan energia saadaan silti talteen – kompostorin kautta.

Terho Partanen on tehnyt pitkää päivää, kun kompostorille on etsitty oikeita säätöjä.

Riina Huttunen vetää kestävä talliympäristö -hanketta.

KIURUVESI (MT)
Hingunniemen ravitallin kellarissa pyörii valtava keltainen rumpukompostori. 75 kuution laite käsittelee koko niemen hevosten lannan laadukkaaksi maanparannusaineeksi.

Samalla syntyy niin paljon lämpöä, että sillä lämpiävät kevyesti ravitallin pesuvedet sekä varuste-, pesu- ja toimistotilat.

Ylä-Savon ammattiopiston Hingunniemen koulutilalla on noin 80 hevospaikkaa ja monta eri tallia.

Ravitalli on entinen navetta, joka on nyt palvellut tallina 19 vuotta, Kestävä talliympäristö -hankkeen projektipäällikkö **Riina Huttunen** kertoo.

Kun kuntayhtymä päätti peruskorjata tallin ja laajentaa sen 25-paikkaiseksi, hanke pääsi samalla suunnittelemaan energiatehokkaita ja ympäristöystävällisiä ratkaisuja alusta alkaen.

Ravitallin lannat kärrätään nyt kottikärryllä kokoomatilaan, josta hihnakuljetin vie ne jatkuvatoimiseen kompostoriin. Muista talleista lanta kuljetetaan samaan tilaan traktorin kauhalla tai purkavalla peräkärryllä.

Turve sopii hyvin kompostoriin

Lanta viipyy kompostorin rummussa viikosta kymmeneen päivään.

”Ihan tarkkaa tietoa läpimenoajasta ei vielä ole”, kompostorin toiminnasta vastaava kiinteistönhoitaja **Terho Partanen** kertoo.

”Pitäisi laittaa mukaan muutamia sählypalloja, jotta saataisiin tarkempaa tietoa.”

Ulos tultuaan lanta on valmista levitettäväksi tilan omille pelloille tai lannanlevityssopimuksen tehneille tiloille.

Hingunniemessä käytetään kuivikkeena turvetta, joka kompostoituu helposti. Kutteria käytettäessä kompostoriin pitäisi ehkä lisätä vettä, Huttunen arvioi.

Rikkakasvien siemenet tuhoutuvat kompostorissa, joten esimerkiksi hukkakauraa ei kompostia pelloilleen ottavan tarvitse pelätä, hankkeessa mukana oleva Hevostietokeskuksen toiminnanjohtaja **Minna-Liisa Heiskanen** korostaa.

Jos kompostoitua lantaa halutaan myydä, Eviralta on haettava laitoshyväksyntä, Huttunen kertoo.

Silloin tuotetta on jälkikompostoitava kolme kuukautta. Sitä varten alueella on jo omat siilot.

Hyötysuhteesta ei vielä tietoa

Kun lanta kompostoituu, se luovuttaa runsaasti lämpöä. Hingunniemessä lämpö otetaan talteen lämpöpumpun avulla.

Kompostori käynnistettiin tammikuun alussa. Sen hyötysuhteesta ei vielä ole olemassa mittaustuloksia. Energia on kuitenkin riittänyt hyvin sekä ravitallin varuste- ja toimistotilojen että pesuvesien lämmitykseen.

Kunhan kompostorin toiminnasta kertyy enemmän kokemusta, menetelmästä pyritään kehittämään tavallisille talleille sopiva ”karvalakkimalli”, Heiskanen kertoo.

Ihan helppoa kompostorin käyttöönotto ja oikeiden säätöjen löytäminen ei ole ollut, Huttunen myöntää.

”On tässä istuttu ja mietitty, työaikana ja paljon sen ulkopuolellakin.”

Sähkönsäästöä ja valumien hallintaa

Energian säästöä ja muita ympäristöasioita on ajateltu Hingunniemen muissakin ratkaisuissa.

Ravitallin toimistotiloissa valaistus hoidetaan ledeillä. Ne kuluttavat vähän sähköä. Rehuvarastossa ja välinehuoneissa valot syttyvät liiketunnistimen avulla, joten ne eivät pala turhaan.

Aikaisemmassa hankkeessa selvitettiin keinoja vähentää ulkoilutarhoista aiheutuvaa Kiuruveden sekä sen alapuoleisen vesistön ravinnekuormaa.

Hankkeessa rakennettujen ulkotarhojen pohjan alla kulkee putkitus, jota pitkin kaikki alueelta tuleva vesi ohjataan saostusaltaisiin.

Tarharatkaisuja kehitettiin Kestävä hevosympäristö -hankkeessa, joka sekin sai EU-rahaa Pohjois-Savon elykeskuksen kautta.

SATU LEHTONEN

KARI SALONEN

Katariina Kastarinen opettaa valjastöitä. Ommeltava hihna on kiinnitetty ”ompeluponin” leukoihin. Taustalla näkyy lisää ”poneja”.

Suomen toiseksi suurin hevostalousalan kouluttaja

KIURUVESI (MT)
Ylä-Savon ammattiopisto on Ypäjän hevosopiston jälkeen Suomen toiseksi suurin hevostalousalan kouluttaja, koulutuspäällikkö **Arja Aalto** kertoo. Hän käyttää vertailussa kriteereinä sekä koulutuksen laajuutta että opiskelijamäärää.

Tällä hetkellä hevosalan opiskelijoita on Kiuruvedellä hiukan yli 230, joista puolet nuoria ja puolet aikuisopiskelijoita.

Oppilaitos perustettiin 1985. Aluksi hevosalan koulutus oli osa maatalousalan perustutkintoa. Omaksi perustutkinnokseen hevostalous eriytyi 2009.

Nyt Ylä-Savon ammattiopiston hevoskoulutustarjonta on erittäin laaja. ”Meiltä puuttuu ainoastaan ratsastuksenopettajan erikoisammattitutkinto”, Aalto kertoo.

Hevostalouden perustutkinnon suorittajat voivat valmistua hevostenhoitajiksi tai ratsastuksenohjaajiksi.

Aikuisille on tarjolla ammattitutkintovaihtoehtoja kengityssepästä hevostenvalmentajaan ja ratsastuksenopettajaan. Myös tallimestarin erikoisammattitutkinnon voi suorittaa.

Lyhytkoulutuksina voi opiskella sosiaalipedagogista hevostoimintaa, kengitystä tai vaikka hevosklinikka-avustajan taitoja.

Uutena Hingunniemen koulutilalla alkaa valjasseppäkoulutus.

Kiuruvedelle hakeutuu opiskelijoita koko maasta, Helsingistä Ivaloon, Aalto kertoo.

”Meillä houkuttelevat erityisesti nykyaikaiset oppimisympäristöt, monipuolinen opiskelumahdollisuus sekä kaksoistutkintomahdollisuus.”

SATU LEHTONEN

Milla Heikkinen ajaa tallivaunun karsinan ovelle ja lappaa lannan kyyntiin.

Vaunu kulkee lähes äänettömästi ja kääntyy ketterästi.

KARI SALONEN

Entiseen kottikärryralliin verrattuna lannan siirto lantalaan käy nyt kuin leikki. Tässä lavalla on pelkkää kuiviketta, koska karsinat oli siivottu ennen kuvausta. Takana Joni Aisla.

Kätevä tallivaunu keventää työtä

KUOPIO (MT)
Rissalan ratsutilalla Kuopion lentokentän kupeessa on käytetty omatekoista tallivaunua eli ”kakkasiirrintä” jo vuoden päivät. Kottikärryhommiin ei enää tulisi mieleenkään palata.

Milla Heikkinen ryhtyi jatkamaan vanhempiensa tilaa viime kesänä.

Tilalla on 20 ratsuhevosen täysihoitotalli sekä kauran, ohran, vehnän ja heinän tuotantoa. Lisäksi Heikkisen toisella maatilalla viljellään pensasmustikkaa ja tarjotaan matkailupalveluja.

Työtä riittää, joten kaikki keinot sen keventämiseksi ovat tervetulleita.

Heikkisen puoliso **Joni Aisla** toimii maatalousteknologian lehtorina Savon ammatti- ja aikuisopistossa. Hän on siis juuri oikea henkilö keksimään ja rakentelemaan tallille uusia teknisiä ratkaisuja.

Tallivaunun pohjana Aisla käytti Toyotan haarukkavaunua – sellaista, joita käytetään tavaraterminaaleissa.

Vaunuun rakennettiin vankka metallilava, johon lisälaitoja käyttämällä mahtuu 1,5 kuutiota purua. Vastaavan määrän siirtämiseksi piti ennen tehdä kymmenen reissua kottikärryjen kanssa.

Vielä enemmän vaunu helpottaa raskasta lannanajotyötä.

Vaunun lavassa on sähköhydraulinen kippi. Lantalaan on rakennettu metallinen ”laskusilta” eli ramppi, jolle vaunu ajetaan lannan kippausta varten.

Kun lantalaa tyhjennetään, ramppi nostetaan pois tieltä vaijerien ja vinssin avulla. Samoin tehdään, kun lantaa välillä siirretään traktorilla lantalan perälle.

Akkukäyttöinen vaunu liikkuu lähes äänettömästi, hevosia häiritsemättä, ja kääntyy ketterästi ja kevyesti. Pakokaasuja se ei päästele, koska polttomoottoria ei ole.

Akku pitää ladata kerran kaksi viikossa. Lataus sujuu helposti seinässä olevasta latausasemasta.

Heikkinen on vaunuun tyytyväinen. ”Tämä kevensi työtä todella paljon. Ajaminen oli helppo oppia, ja tämä kääntyy yllättävän pienessä tilassa.”

Mitä Aisla vastaa, jos muutkin kiinnostuvat tallivaunusta?

”Täytyy harkita”, mies pohtii. ”Ehkä näitä voisi rakentaa muillekin.”

SATU LEHTONEN

www.rissalanratsutila.fi
www.omakotipalvelu.fi